

De toren van Gelselaar

Deur J. Bosvelt

Now ut veurjaar weer kump, met moje dage, vol zonne en vogelgefluit, leikt ut mien wol goed, daw af en toe us iets gaot bekijken in de umtrek, iets dat **de** meujte weert is. En daor veur wik ow iets vertellen van **de** toren van **Gelselaar**. Wanneer i'j van Lochem nao Eibergen stiej kom i'j der deur hen, vlak bi'j Lochem lig nog ut Ampsen. Un moof kasteek, dat tussen **de** olde beume un ongekend childeriej leekt, veur den dee efkes tied hef in onze wilde weareld. Stil, et ut en veurnaam lig ut daor. Ut is of ut slôp in de landelukke stille der umme hen. Mor in warkelukheid waakt ut. Oaver alles wat door bi'j heurt, Ok kom i'j dan vlak langs **de** Nettelhorst. Oeh dat is neet vîlle meer as un steenklomp, tussen wat beume en struke. Ut eens zo grote kasteek is weg. Op eslokt deur **de** tied, dee an alles vret. En wanneer **de** mens dee stried op gif, dan bint al dee vergaande dinge un waorschouwing, Oorlog en verneezuch, Afguns en haat. Samen heb ze van dit un klomp stene smaakt. Mor toch is ut goed dit te zien en te bedenken.

En zo kom e wi'j in Gelselaar, Ut is un rooij rûstig pleutsken. En van Lochem af links, hei **de** kärke. Ut zal ledereens dadeluk opvallen dat e old is. En dat kump uut. Dizze kärke is ebowd in 1246. En al wette wi'j ut neet zeker, lange daor veur, hef hier un holten kärke estaon. Want in 1200 wôd **de** kärke in **Gelselaar** al enumad. **De** toren van dizze kärke is anders dan waar ok in onze streken. In ut Grunninger land staot ter meer. Ut is gien toren met un spits. Mor met un zadeldak. Kiek en dan kump ut moje. Hoe kan dat en wee hef dat edaon? En nog mojer is dat daor gien juist antwoord meer op te geven zal waen. Ut is ter. I'j kônt ut zien. En ut steet ter goed. Met ene zij nog wat zien. Op dizze toren steet neet alleinig un hane. Mor ok un hen. Alle twee wiest ze nao bosven, in de heldere blauwe loch. Twee vogels bi'j mekare. En in **de** warkelukheid is ut ok zo. Uut ut zelfde geslach voort ekommen. Mor ut is un overblijfsel uut un tied, dee wi'j alleinig nog mor as geschiedenis kent. **De** olde Franken, woor ok Karel **de** Grote uut voort kwam, droeg **de** hane al as teken in zien schild. Hane, un dier dat in de oldheid tot ons sprekt. **De** kinder loopt ter op Palmzondag met op un stok. Mor ok zingt ze dan van **de** eier. Mor wee hef hier now ut eerste estaon? **De** hane of **de** henne. Is ut **de** invloed ewes van de Franken of **de** kärke, dee in den tied met geweld zien intreef dee' in de olde gewesten van ut Hameland. Weer zon name. Mor klaar en dudelik. Hameland zo heiten **de** streek doe wi'j now veur **de** voes weg Achterhoek numt. Dat is neet juist. Achterhoek is **de** name dee ut Westen der an egeven hef. Mor in oorsprong is en blijf ut Hameland. En midden in dit land steet **de** toren, met twee dinge, dee eeuwen tot ut

volk esprokken heb. Is **de** hane eplant deur Karel **de** Grote? Is ut oaver ebleven uut **de** tied van **de** olde Saksen, dee jaoren lang in dizze streek evochten heb tegen Karel **de** Grote, onder anvoering van Wittelkind? Wee zal ut zeggen. Ut is in elk geval **de** meujte **weerd** dit te gaon bekijken.

In de klokke van **de** toren steet eschreven: „Un goddeloze krigsbende verbrandde dit heiligdom, zodat ik in stukken gebarsten mijn klank verloor“. Dit was in ut jaar 1586. Lange nao Karel **de** Grote, dee dit tot stand hef ebrach. Vermoedelik heb **de** Spaanse soldaten ut edaon, op weg nao beleg van Lochem of Deaverter. Mor met **de** ni'je kärke is ok weer **de** hane en **de** henne op dezelfde toren ekommen. Ut is of ter op dit dak twee wearelden mekare tegen ekommen bint. Twee wearelden, elk van ander oorsprong. Mor ut is of ze mekare hier heb leren verdragen. Alle twee doet ze ut zelfde. Mor veur dee, wee hier un ogenblik stille wil naodanken, oaver alles wat ewes is, zal hier un plekke wean, waar e twee gedachten zut leaven. Ut stille land der umme hen. Alles hef zien bekoring. In de welden ut vee dat in de zonne lig te neerkewen. **De** vogels in de bleujende deurnhegge. **De** olde eken beume in **de** bosse en langs **de** weg. **De** hoge lepen, waarin **de** spechte graag zien roffel lot heuren, dat alles maakt van ut Hamelandse land iets dat wi'j nargens terugge vind. Ut is ter neet etekend deur geleerden. Ut bint gien bouwmeesters dee dizze streek op papier ezet heb. Uut hiet en moeras, waar eerdmennekes un witte wieve **de** baas waren, hef un ieverig volk **de** schuppe egreppen. In wark van eeuwen is ut tot stand ebrach. Ut venne is vot. **De** depe kolken hier en daor doet ter ow an denken. Mor alles is ter ezet deur mensan zonder te kleken nao schoonheid en cultuur. En wi'j ut nao geslach bint bli'j. Ut is iets dat rûst en vren uut drangt an allen dee hier kump.

Zal e wi'j met al onze begrippen van cultuur en dat daor bi'j heurt, dit zelfde ok bewaren veur ut naageslach? Kiek al dizze dinge oaver dech un mense as e in dee stille van ut Hamelandse land riejt. **De** toren van **Gelselaar** met zien zadeldak en hane, met henne, dat ons zien dat twee wearelden samen kônt leaven. Ut hef blood en leavens ekost. Ok in de oldheid.

Stille zakt **de** zonne weg in ut depe rood in ut Westen. **De** leste vogels loat zich heuren. **De** dag is veurbi'j. **De** mhone zal straks zien loch oaver dizze weareld sturen. Oaver ut Ampsen, **de** leste brokken van **de** Nettelhorst en **de** toren van **Gelselaar**. Zo as altied.

Enkele gegevens sijn uut het boek van Kerst Zwart Graafschaps geschiedenis. **Gelselaar** is in de volksmond **de** name veur Geesteren.